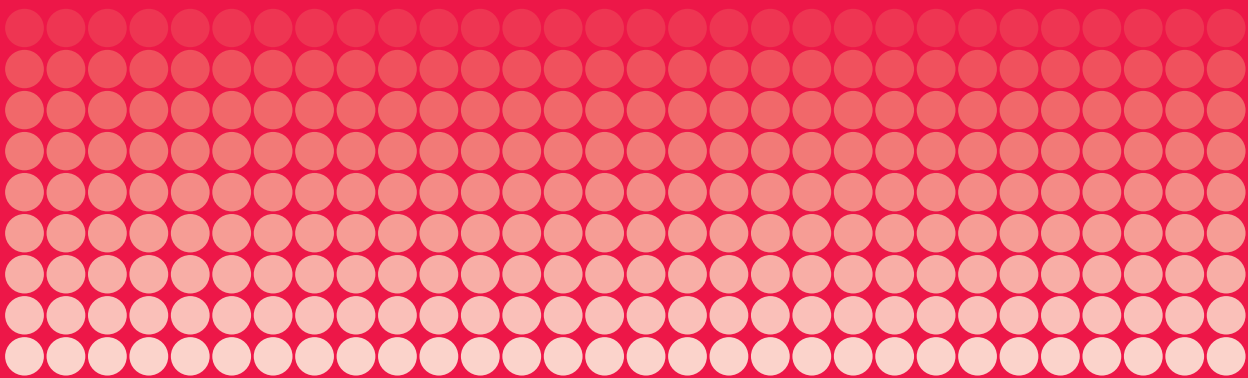

SIPRI YEARBOOK 2019

Armaments,
Disarmament and
International
Security

Sammanfattning

STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE

Stockholms internationella fredsforskningsinstitut, SIPRI, grundades 1966 som ett oberoende forskningsinstitut med uppgift att studera väpnade konflikter samt nedrustning och rustningskontroll. SIPRI tillhandahåller fakta, analyser och rekommendationer, baserade på öppna källor, till beslutsfattare, forskare, media och den intresserade allmänheten.

THE SIPRI YEARBOOK

SIPRI Yearbook 2019 presenterar fakta om världens militärutgifter, internationell vapenhandel (vilket inkluderar såväl vapenförsäljning som vapen givna som en del av militärt stöd), vapenproduktion, kärnvapen, större väpnade konflikter och multilaterala fredsoperationer samt analyser av internationell säkerhet och strävanden att begränsa rustningen.

I detta häfte ges korta sammanfattningar av kapitlen i *SIPRI Yearbook 2019* samt några exempel på den information som finns i bokens bilagor.

INNEHÅLL

1. Inledning: Internationell stabilitet och säkerhet 2018	1
Del I. Väpnade konflikter och konflikthantering 2018	
2. Väpnade konflikter och fredsprocesser	2
3. Fredsoperationer och konflikthantering	4
Del II. Militärutgifter och upprustning 2018	
4. Militärutgifter	6
5. Internationell vapenhandel och utveckling av vapenproduktion	8
6. Världens kärnvapenarsenaler	10
Del III. Icke-spridning, rustningskontroll och nedrustning 2018	
7. Nukleär nedrustning, rustningskontroll och icke-spridning	12
8. Kemiska och biologiska säkerhetsshot	14
9. Globala instrument för konventionell rustningskontroll	15
10. Produkter med dubbla användningsområden och vapenhandelskontroll	16
Bilagor	18

1. INLEDNING. INTERNATIONELL STABILITET OCH SÄKERHET 2018

DAN SMITH

Detta är den 50:e upplagan av *SIPRI Yearbook*. Under åren har förändringar i världspolitiken och militära teknologier redovisats, och konsekvent har viktiga data om rustning, nedrustning och internationell säkerhet publicerats.

De senaste årsböckerna har mestadels visat negativa trender. Under 2018 sågs dock några positiva tecken: avspänning på den koreanska halvön, diplomati mellan USA och Nordkorea (med en osäker färdplan mot kärnvapenedrustning), samlade ansträngningar för att begränsa och få ett slut på våldet i Jemen, fredsfördraget mellan Eritrea och Etiopien samt tecken på att FN:s säkerhetsråd började ta klimatförändringens påverkan på säkerhetsläget på allvar. Till den negativa sidan kan att USA drog sig ur kärnteknikavtalet med Iran och 1987 års INF-fördrag samt de fortsatta geopolitiska spänningarna på ett flertal platser räknas. Militärutgifterna var fortsatt höga, liksom vapenhandeln och förekomsten av väpnade konflikter. Det råder fortfarande inte balans mellan negativ och positiv utveckling.

Både USA och Ryssland förnyar sina nukleära strategier. För USA innebär det förbättrade och moderniserade kärnvapen, ett förslag på en ny rymdstyrka och ett utökat ballistiskt missilförsvarsprogram. De nya ryska strategierna är lika expansiva. Användandet av kemiska vapen i Syrien under 2018 och mordförsöket med nervgift i Storbritannien väckte dessutom frågor om effektiviteten och tillförlitligheten i nedrustnings- och rustningskontrollmekanis-

merna i det internationella politiska klimatet.

I frånvaron av en stark kraft som kan upprätthålla det rådande läget är det oklart om uttryckliga lagar och regler eller outtalade normer i det internationella systemet kommer att respekteras. Kina, Ryssland och USA utmanar alla delar av världsordningen, från politisk geografi i nyckelområden till maktbalansen i internationell ekonomi. Den globala instabiliteten visades 2018 genom fortsatta spänningar mellan västvärlden och Ryssland, "handelskriget" mellan USA och Kina och maktkampen mellan Iran och Saudiarabien som placerat dem på motsatta sidor i de väpnade konflikterna i Irak, Syrien och Jemen.

Sammanlänkningen mellan klimatförändring och osäkerhet är utmaningar som har potentiellt djupgående och oundvikliga konsekvenser för internationell stabilitet och mänsklig och nationell säkerhet i många länder. Utan åtgärder för att minska koldioxidutsläppen och en anpassning till klimatförändringens konsekvenser kommer allvarliga svårigheter uppstå vid mitten av århundradet eller tidigare. Framsteg har gjorts genom att anta program och institutioner för att möta utmaningarna, men samarbete och multilaterala tillvägagångssätt är viktiga, precis som för rustningskontroll och nedrustning. Det är viktigt att komma ifrån de kraftmätningar som utmärker världspolitiken. ●

2. VÄPNADE KONFLIKTER OCH FREDSPROCESSER

De flesta samtida väpnade konflikterna inbegriper reguljära arméer, milisgrupper och beväpnade civila. Striderna sker med olika intensitet, sällan på väldefinierade slagfält och blir ofta avbrutna av korta eld-upphör. Antalet tvångsfördrivna människor i världen i början av 2018 var 68,5 miljoner, inklusive 25 miljoner flyktingar. Långdragna kriser med fördrivning av människor pågick fortsatt i Afghanistan, Centralafrikanska republiken, Demokratiska republiken Kongo, Myanmar, Somalia, Sydsudan, Syrien och Jemen.

Amerika

Genomförandet av fredsprocessen i Colombia stötte 2018 på flera problem. Även om detta var regionens enda land med en pågående väpnad konflikt, genomsyrades många länder i Central- och Sydamerika av instabilitet och osäkerhet p g a organiserad brottslighet och icke-statliga väpnade grupper. Politiska oroligheter och våld förekom i Nicaragua. Oro för regional destabili-

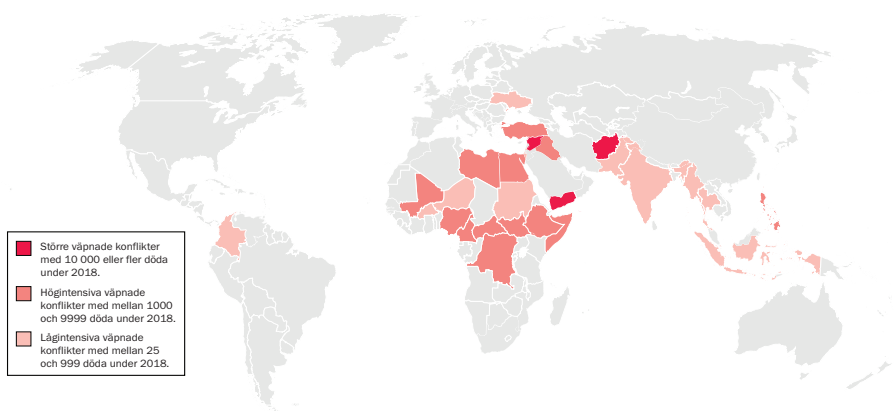
sering väcktes av den växande humanitära krisen med stora flyktingströmmar i Venezuela. Ekonomiska problem och inhemsk brottslighet och korruption bidrog till ett försämrat förtroende för demokratin.

Asien och Oceanien

Under 2018 pågick väpnade konflikter i sju länder i Asien och Oceanien: Afghanistan, Filippinerna, Indien, Indonesien, Myanmar, Pakistan och Thailand. Kriget i Afghanistan var världens dödligaste väpnade konflikt under året, med mer än 43 000 dödade, stridande och civila. Trots en lovande utveckling för några fredsprocesser var de stridande parterna vid slutet av året lika splittrade som någonsin, våldet på marken ökade och regionala och internationella stormakter intog olika positioner.

Två framväxande regionala trender kunde noteras: ökande våld kopplat till identitetspolitik, baserat på etnicitet och/eller religiös polarisering samt ökad aktivitet av våldsbejakande transnationella jihadistgrupper, inberäknat förekomsten av

VÄPNADE KONFLIKTER 2018

Islamiska staten i Afghanistan, Kina, Indien, Indonesien, Malaysia, Pakistan och Filippinerna. Två exempel på positiv utveckling var fredsprocessen på den koreanska halvön och återinförandet av vapenvilan mellan Indien och Pakistan avseende Kashmir.

Europa

Konflikten i Ukraina var den enda pågående väpnade konflikten i Europa under 2018. Förutom ett antal tillfälliga vapenvilor gjordes små framsteg i fredsprocessen. På andra håll i Europa fortsatte olösta konflikter att skapa spänningar, särskilt på post-sovjetisk mark och i starkt militariserade och omtvistade säkerhetsmiljöer som Svarta havsområdet. Mer lovande var dock att namntvisten mellan Makedonien och Grekland var nära en lösning vid slutet av året och att den baskiska separatistgruppen ETA (*Euskadi Ta Askatasuna*) formellt upplöstes.

Mellanöstern och Nordafrika

Under 2018 pågick väpnade konflikter i sju länder i Mellanöstern och Nordafrika: Egypten, Irak, Israel, Jemen, Libyen, Syrien och Turkiet. Tre övergripande frågor formade områdets säkerhetsdilemma: (a) regional mellanstatlig rivalitet med skiftande nätverk av externa allianser och intressen; (b) fortsatta hot från våldsbejakande jihadistgrupper; och (c) en ökad konkurrens om vatten och klimatförändringens ökade inflytande.

Den pågående väpnade konflikten och oroligheterna mellan Israel och Hamas och andra palestinska organisationer på Gaza-remsan nådde sin högsta nivå sedan 2014. Inbördeskriget i Syrien var långt ifrån över, men en tydlig nedtrappning sågs under 2018 p g a att den syriska regeringen stärkte

sin kontroll över territoriet och att Islamiska staten var nära ett nederlag. Det fortsatte ändå att vara världens mest förödande konflikt. Den humanitära situationen i Jemen förvärrades under året som en följd av ständigt uppblossande strider om hamnstaden Hodeidah. Stockholmsavtalet som slöts i slutet av 2018 mellan Huthirebellerna och den jemenitiska regeringen gav upphov till optimism, även om stora skillnader återstår att överbrygga i nya samtal.

Afrika söder om Sahara

I elva länder söder om Sahara pågick väpnade konflikter under 2018: Burkina Faso, Kamerun, Centralafrikanska republiken, Demokratiska republiken Kongo, Etiopien, Mali, Niger, Nigeria, Somalia, Sydsudan och Sudan. Konflikterna i flera länder och områden, särskilt i området kring Tchadsjön och Sahel, var ett resultat av internationella aktiviteter av våldsbejakande islamistiska grupper och andra väpnade grupper och kriminella nätverk. Konflikterna är också kopplade till extrem fattigdom, dålig styrning, ekonomisk svaghet och låg motståndskraft. Tre övergripande frågor dominerade regionen under 2018: (a) fortsatt internationalisering av terroristbekämpningen i Afrika; (b) förändringar av förekomsten och omfattningen av våld i samband med val; och (c) bristen på vatten och en ökad påverkan av klimatförändring. Fredsfördraget som slöts mellan Etiopien och Eritrea i juli 2018 kan innebära en förändring för Afrikas Horn. ●

3. FREDSDOPERATIONER OCH KONFLIKTHANTERING

NATO:s uppdrag i Irak (*NATO Mission in Iraq*, NMI) var den enda nya multilaterala fredsoperationen inrättad under 2018, samtidigt som två operationer avslutades, FN-uppdraget i Liberia (*UN Mission in Liberia*, UNMIL) och SADC:s förebyggande uppdrag i Lesotho (*SADC Preventive Mission in the Kingdom of Lesotho*, SAPMIL). Under 2018 pågick 60 multilaterala fredsoperationer, vilket var det lägsta antalet sedan 2013.

Antalet deltagande personal i multilaterala fredsoperationer minskade för tredje året i rad. Vid slutet av 2018 var antalet 144 791 personer, varav 95 488 i FN-operationer (en minskning med 2,9 procent) och 49 303 personer i multilaterala fredsoperationer ledda av regionala organisationer och allianser, eller av tillfälliga koalitioner av länder. Det är en personalökning med 3,7 procent. NATO stod för det mesta av ökningen genom att förstärka säkerhetsinsatsen (*Resolute Support Mission*, RSM) i Afghanistan. Det totala antalet personal i fredsuppdrag i Afrika minskade för tredje året i rad till den lägsta nivån på fem år, 104 238 personer.

Trender för FN-ledda fredsoperationer

Omkring 66 procent av all personal i fredsoperationer återfinns i FN-ledda operationer och ungefär 72 procent av dessa finns i Afrika. En av trenderna är emellertid att operationerna blir färre utförda av FN och i Afrika. Detta beror främst på den fortsatt negativa atmosfär som omger FN:s fredsoperationer, särskilt vad gäller budgetar och dödsfall samt en ökad tro på militära lösningar.

FN:s budget för fredsuppdrag minskade från 7,9 miljarder dollar 2016–17 till 6,7 mil-

jarder dollar 2018–19, mest beroende av att de uppdrag som skulle minska, istället avslutades, och inte på nya strategier eller ökad effektivitet. Om inga nya uppdrag startas kan ännu lägre budgetar vänta efter att Afrikanska unionens och FN:s gemensamma operation i Darfur (*African Union–United Nations Hybrid Operation in Darfur*, UNAMID) och stabiliseringsuppdraget i Demokratiska republiken Kongo (*UN Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo*, MONUSCO) har avslutats. Dessutom har många av nedskärningarna beslutade av president Trump ännu inte genomförts.

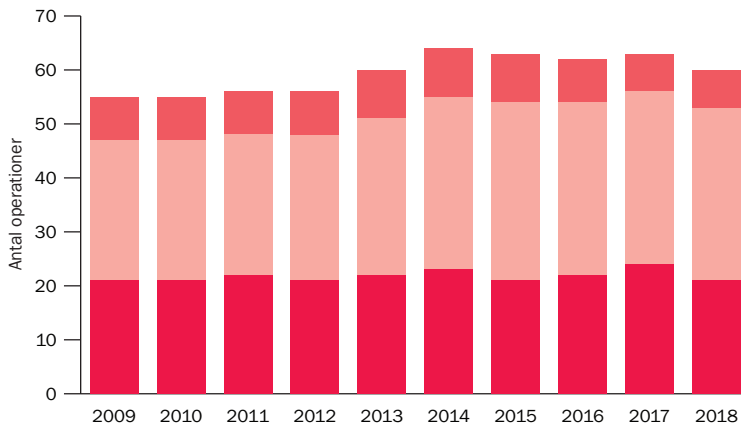
Under 2018 minskade antalet dödsfall som en följd av fientliga aktioner i FN:s fredsoperationer drastiskt jämfört med 2017. De 27 dödsfallen från fientliga aktioner var mindre än hälften av antalet under 2017 och det lägsta antalet sedan 2012. Emellertid var 2017 ett extremt år och samtidigt har operationernas personal också minskat. Under 2018 var antalet fientliga dödsfall per 1000 utplacerad uniformerad personal var tillbaka på 2013–16 års nivåer. Medan förhållandena i FN-uppdraget i Mali (*UN Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali*, MINUSMA) förbättrades, var antalet dödsfall fortsatt relativt högt i uppdragen i Centralafrikanska republiken (*MINUSCA*) och Demokratiska republiken Kongo (*MONUSCO*).

Militariserade lösningar

President Trumps administration är endast delvis ansvarig för den ökade tonvikten på militariserade lösningar. Det märks också genom de tidigare EU och NATO tränings- och handledningsuppdrag, t ex NMI och RSM vilka skulle möjliggöra lokala styrkor, och regionala koalitioner av multilaterala icke-fredsoperationer, t ex *Joint Force of the*

**ANTAL MULTILATERALA FREDSOPERATIONER
ENLIGT UTFÖRANDE ORGANISATION 2009–18**

Utförande organisation: ■ FN ■ Regional organisation eller allians ■ Tillfällig koalition

Group of Five for the Sahel, JF G5S, och den multinationella styrkan mot Boko Haram (*Multinational Joint Task Force, MNJTF*). Medan FN:s fredsoperation har sina utmaningar, återstår det att se om alternativen att träna lokala styrkor och att inrätta multilaterala icke-fredsoperationer för att bekämpa rebeller och "terrorister" kommer att vara mer givande. I Sahelområdet har t ex ytterligare destabilisering skett och *JF G5S* och *MNJTF* har utsatts för oavbrutna attacker och inhemska styrkor har varit inblandade i allvarligt missbruk av mänskliga rättigheter.

FN:s fredsbevarande reformer

FN fortsätter sina reformer av "fredsbevarandet". FN-sekretariatet arbetar med att genomföra Cruz-rapportens rekommendationer för att minska de fientliga dödsfallen, och har startat strategiska översyner av operationer inriktade på förhindrandet av och reaktion på sexuell exploatering och missbruk. En reform av FN:s freds- och säkerhetsutformning genomfördes den

1 januari 2019. I samband med Generalsekreterarens fredsbevarandeinitiativ (*Action for Peace, A4P*), har FN:s medlemsländer och andra partners och intressenter enats om en deklaration för delat engagemang (*Declaration of Shared Commitments*) 2018 rörande skydd av civilbefolkningen, säkerhet och utförande samt ansvarighet.

Medan FN-sekretariatet lanserar reformer för att fredsoperationerna fortsatt ska vara viktiga, är utmaningarna för tränings- och handledningsuppdragen samt multilaterala icke-fredsoperationer fortfarande betydande. Det är för tidigt att säga vad som ska hända med FN:s fredsoperationer och om andra typer av uppdrag kommer att bli ännu viktigare för att öka internationell fred och säkerhet. ●

4. MILITÄRUTGIFTER

Världens militärutgifter beräknades 2018 till 1822 miljarder dollar, vilket utgjorde 2,1 procent av världens bruttonationalprodukt (BNP), eller 239 dollar per person. De totala utgifterna ökade för andra året i rad och översteg 1800 miljarder dollar för första gången. De var 2,6 procent högre än 2017 och 5,4 procent högre än under 2009.

Ökningen av de totala utgifterna under 2018 påverkades till stor del av utgifterna i Amerika och Asien och Oceanien, särskilt genom stora ökningar i USA och Kina. De europeiska militärutgifterna ökade med 1,4 procent, mestadels beroende på utgiftsökningar i Västeuropa, där alla länder utom tre ökade sina utgifter. Militärutgifterna i Afrika minskade med 8,4 procent. För fjärde året i rad har SIPRI inte haft möjlighet att redovisa beräkningar för de totala utgifterna i Mellanöstern, men de sammanlagda utgifterna för de 11 länder med tillgängliga data minskade med 1,9 procent.

Den militära bördan (militärutgifter som del av BNP), minskade mellan 2017 och 2018 i alla regioner utom Europa. Där det har funnits ett tryck på NATO:s medlemsländer att till 2024 nå riktlinjen på 2,0 procent av BNP för utgifterna. Länderna i Amerika hade i genomsnitt den lägsta militära bördan 2018, med 1,4 procent av BNP. I Europa har länderna ett genomsnitt på 1,6 procent, Afrika och Asien och Oceanien båda 1,7 procent och de länder i Mellanöstern med tillgängliga data har en militär börda på 4,4 procent.

Länderna med högst militärutgifter under 2018 var USA, Kina, Saudiarabien, Indien och Frankrike. De stod tillsammans för 60 procent av världens totala militärutgifter.

USA ökade 2018 sina militärutgifter för första gången på sju år till 649 miljarder

VÄRLDENS MILITÄRUTGIFTER 2018

Region	Utgifter (miljarder \$)	Förändring (%)
Afrika	(40,6)	-8,4
Nordafrika	(22,2)	-5,5
Afrika söder om Sahara	18,4	-11
Amerika	735	4,4
Centralamerika och Karibien	8,6	8,8
Nordamerika	670	4,4
Sydamerika	55,6	3,1
Asien och Oceanien	507	3,3
Central- och Sudasien	85,9	4,2
Ostasien	350	4,1
Oceanien	29,1	-2,9
Sydostasien	41,9	-0,8
Europa	364	1,4
Centraleuropa	28,3	12
Östeuropa	69,5	-1,7
Västeuropa	266	1,4
Mellanöstern	..	..
Världen totalt	1 822	2,6

( ) = osäker uppskattning; .. = data inte tillgängliga.

Militärutgifterna är angivna i löpande priser (2017), amerikanska dollar. Alla förändringar är angivna i reella termer för perioden 2017–18.

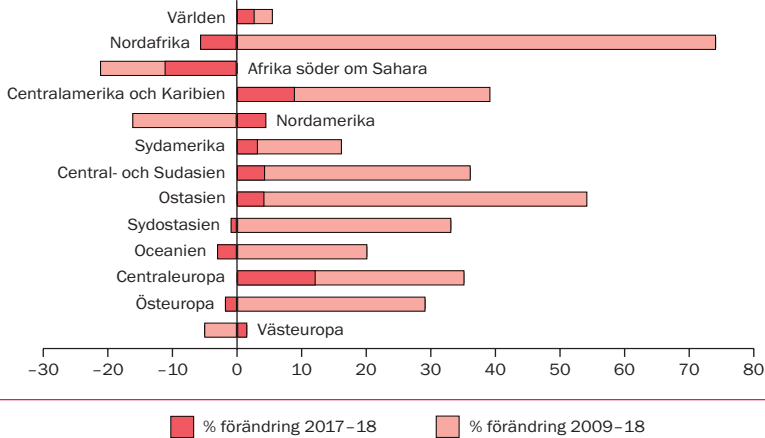
dollar. USA stod för 36 procent av världens totala militärutgifter och det var 2,6 gånger högre än Kina med de näst högsta utgifterna. Ökningen av de amerikanska militärutgifterna kan tillskrivas två omständigheter: en 2,4 procentig ökning av den militära personalens löner och genomförandet av stora och dyra förvärv av konventionella och kärnvapen.

Kina beräknades anslå ungefär 250 miljarder på militären 2018. Det innebar en ökning med 5 procent jämfört med 2017 och med 83 procent sedan 2009. Kinas militärutgifter är sammanlänkade med landets ekonomiska tillväxt som under 2018 saktade in till sin lägsta nivå på 28 år. Lång-

PROCENTUELL FÖRÄNDRING AV MILITÄRUTGIFTER ENLIGT DELREGION

sammare ökning av militärutgifterna kan därför väntas under kommande år.

Saudiarabien hade världens högsta militära börda 2018 med 8,8 procent av BNP. Dess militärutgifter föll med 6,5 procent 2018 till 67,6 miljarder dollar. Indien med 66,5 miljarder dollar och Frankrike med 63,8 kom på fjärde respektive femte plats 2018.

De ryska militärutgifterna 2018 hade med 61,4 miljarder dollar minskat med 22 procent jämfört med 2016, året med den högsta nivån. Därmed rankades Ryssland utanför de fem länderna med högst utgifter för första gången sedan 2006.

De tre största relativa ökningarna mellan 2017 och 2018 hade Burkina Faso (52 procent), Jamaica (40 procent) och Armenien (33 procent). De tre största minskningarna hade Sydsudan (50 procent), Sudan (49 procent) och Benin (28 procent).

Öppenhet i militärutgifter

Antalet rapporter till FN:s system för standardiserad rapportering av militärutgifter minskade fortsatt under 2018. Flest rappor-

ter (82) kom in 2002, medan endast 36 av FN:s 193 medlemsländer lämnade in en rapport 2018. På nationell nivå däremot fick SIPRI in data för 155 av de 168 länder man försökt samla in militärutgiftsinformation från. För 150 länder kom siffrorna från officiella publikationer.

Öppenhet i militärutgifterna kräver inte endast allmän tillgänglighet av data, utan också fullständighet, enkel tillgång och detaljer om olika typer av finansiering av militära aktiviteter. Ett viktigt steg mot förbättrad öppenhet i militärutgifterna är en uppdelning av försvarsbudgetar i militära och icke-militära aktiviteter. En exakt uppdelning av försvarets resurser tilldelade för polisarbete förbättrar exaktheten av siffrorna för militärutgifter, enligt en fallstudie gjord på Brasilien. ●

5. INTERNATIONELL VAPENHANDEL OCH UTVECKLING AV VAPENPRODUKTIONEN

De internationella överföringarna av större konventionella vapensystem ökade med 7,8 procent mellan 2009–13 och 2014–18, och nådde sin högsta nivå sedan det kalla krigets slut. Ökningen är en fortsättning på den stadigt uppgående trend som startade under tidigt 2000-tal.

De fem största leverantörerna 2014–18 var USA, Ryssland, Frankrike, Tyskland och Kina, som stod för 75 procent av den totala exportens volym. Sedan 1950 har USA och Ryssland (före 1992, Sovjetunionen), varit de överlägset största leverantörerna. Länderna har tillsammans med västeuropeiska leverantörer historiskt sett dominerat tio-i-topplistan av leverantörer.

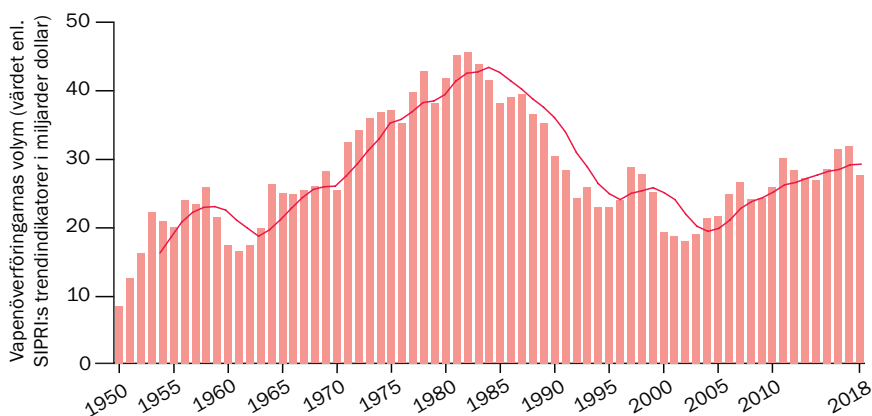
Med leveranser till åtminstone 98 länder var USA den största exportören av större konventionella vapen under femårsperioden 2014–18. Gapet mellan USA och alla andra exportörer ökade. Under perioden 2009–13 var den amerikanska vapenexporten 12 procent högre än den ryska, den näst

största exportören under samma period. Under perioden 2014–18 var den amerikanska exporten 75 procent högre än den ryska.

Med 40 procent av den totala importvolymen av större vapen 2014–18, var Asien och Oceanien den största mottagarregionen. Mellanöstern stod för 35 procent av importen. Vapenflödet till Mellanöstern ökade med 87 procent mellan 2009–13 och 2014–18. Däremot minskade vapenflödet mellan de två perioderna till alla andra regioner: till Amerika med 36 procent, till Europa med 13 procent, till Asien och Oceanien med 6,7 procent och till Afrika med 6,5 procent. Saudiarabien, Indien, Egypten, Australien och Algeriet var de fem största vapenimportörerna och stod tillsammans för 35 procent av den totala vapenimporten.

Gruppen med de största importörerna är mer varierande och har förändrats mer över tid än gruppen av de största exportörerna. SIPRI har sedan 1950 identifierat 255 aktörer (202 länder, 48 icke-statliga väpnade grupper och 5 internationella organisationer), som under åtminstone ett år tagit emot större vapen. Av dessa fick 26 vapen under

TRENDEN FÖR ÖVERFÖRINGAR AV STÖRRE KONVENTIONELLA VAPEN 1950–2018

DE STÖRSTA EXPORTÖRERNA OCH IMPORTÖRERNA AV STÖRRE KONVENTIONELLA VAPEN 2014–18

Exportör	Global andel (%)	Importörer	Global andel (%)
1 USA	36	1 Saudiarabien	12
2 Ryssland	21	2 Indien	9,5
3 Frankrike	6,8	3 Egypten	5,1
4 Tyskland	6,4	4 Australien	4,6
5 Kina	5,2	5 Algerien	4,4
6 Storbritannien	4,2	6 Kina	4,2
7 Spanien	3,2	7 FA	3,7
8 Israel	3,1	8 Irak	3,7
9 Italien	2,3	9 Sydkorea	3,1
10 Nederländerna	2,1	10 Vietnam	2,9

FA = Förenade arabemiraten.

alla år mellan 1950 och 2018, och ytterligare 3 under alla år som de existerat.

Öppenhet i vapenhandeln

Antalet länder som rapporterade sin export och import av vapen till FN:s register över konventionella vapen var fortsatt mycket få och inga stora förändringar förekom i de olika nationella och regionala rapporteringsprocesserna. När fler länder ratificerat 2013 års Vapenhandelsfördrag (ATT) har också antalet länder som fullgör sina skyldigheter att rapportera sin import och export av vapen ökat. Andelen ATT-parter som lämnar en rapport minskade emellertid 2018.

Det finansiella värdet av vapenexporten 2017*

SIPRI:s data över vapenhandel representerar inte det finansiella värdet, men många vapenexporterande länder publicerar siffror med det finansiella värdet av sin vapenexport. Baserat på sådana siffror beräknar SIPRI det totala värdet av världens vapenhandel 2017 till minst 95 miljarder dollar.

* Senast tillgängliga data.

IMPORT AV STÖRRE VAPEN, PROCENTUELL ANDEL AV GLOBAL IMPORT OCH EFTER REGION OCH DELREGION 2014–18

Region	Global andel (%) 2014–18
Afrika	7,8
Nordafrika	5,9
Afrika söder om Sahara	1,9
Amerika	6,2
Centralamerika och Karibien	–
Nordamerika	–
Sydamerika	2,4
Asien och Oceanien	40
Central- och Sydasien	1,6
Ostasien	10
Oceanien	4,8
Sydasien	14
Sydostasien	9,4
Europa	11
Centraleuropa	–
Östeuropa	–
Västeuropa	–
Mellanöstern	35
Övriga	0,1

– = inga leveranser.

”Övriga” hänсыftar på internationella organisationer, eller några icke-statliga aktörer, som inte är baserade i en enda region samt oidentifierade mottagare som inte kan kopplas till en bestämd region.

Vapenproduktion och militära tjänster

SIPRI:s Top 100-lista över vapenproducerande företag och militära tjänsteföretag rankar de största vapenindustriella företagen (utanför Kina) både efter deras inhemska försäljning och export. Den totala försäljningen på Top 100-listan 2017* uppgick till nästan 398 miljarder dollar, en ökning med 2,5 procent jämfört med 2016. Ökningen orsakades av en ökning av vapenförvärvet i flera länder, särskilt USA och Ryssland samt att flera länder, speciellt i Mellanöstern, deltar i väpnade konflikter. ●

6. VÄRLDENS KÄRNVAPENARSENALER

I början av 2019 innehade nio länder (USA, Ryssland, Storbritannien, Frankrike, Kina, Indien, Pakistan, Israel och Nordkorea), omkring 13 865 kärnstridsspetsar, av vilka 3750 var utplacerade och operativa. Nästan 2000 av dessa hölls i högsta beredskap.

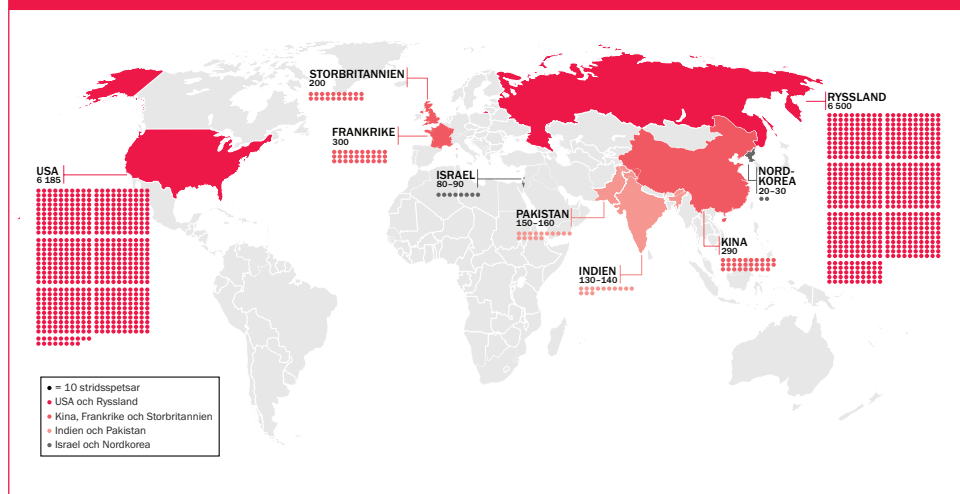
Kärnvapenarsenaler

Antalet kärnstridsspetsar fortsätter att minska. Det beror främst på att USA och Ryssland, som tillsammans innehar över 90 procent av alla världens kärnvapen, minskar sina strategiska kärnvapen i enlighet med 2010 års Fördrag om åtgärder för vidare nedskärningar och begränsningar av strategiska offensiva vapen (Nya START), samtidigt som de gör ensidiga nedskärningar. Nedskärningstakten har emellertid saktat av jämfört med för tio år sedan. Varken Ryssland eller USA har gjort några åtaganden om ytterligare nedskärningar av sina kärnvapenarsenaler. Trots nedskärningarna har både USA och

Ryssland omfattande och kostsamma program för att byta ut och modernisera sina missilsystem med förmåga att bära kärnvapen samt av kärnstridsspetsar och produktionsanläggningar. Det amerikanska försvarsdepartementet utarbetade 2018 planer för nya kärnvapen och modifiering av andra för att ge dem utökade militära roller och uppgifter.

De övriga kärnvapenstaternas arsenaler är betydligt mindre, men alla utvecklar nya vapensystem, eller har deklarerat sin avsikt att göra det. Kina ökar gradvis storlek och bredd av sin kärnvapenarsenal. Indien och Pakistan bygger ut sina produktionsanläggningar för klyvbart material i sådan omfattning att det kan komma att leda till betydande ökning av deras kärnvapenarsenaler under det närmaste decenniet. Nordkorea prioriterar fortsatt sitt militära nukleära program som ett centralt element i sin nationella säkerhetsstrategi, även om landet 2018 tillkännagav ett tillfälligt stopp för kärnvapentester och ballistiska missiler med mellan- och långdistansräckvidd.

VÄRLDENS KÄRNVAPENLAGER, 2018

VÄRLDENS LAGER AV KLYVBART MATERIAL 2018

Råmaterialet till kärnvapen är klyvbart material, antingen höganrikat uran eller separerat plutonium. Kina, Frankrike, Ryssland, Storbritannien och USA har framställt både höganrikat uran och plutonium för sina kärnvapen. Indien och Israel har i huvudsak framställt plutonium och Pakistan har mestadels framställt höganrikat uran, men utvecklar sin förmåga att framställa plutonium. Nordkorea har framställt plutonium till kärnvapen, men kan även ha framställt höganrikat uran. Alla länder med en civil kärnkraftsindustri har förmågan att framställa klyvbart material.

International Panel on Fissile Materials sammanställer information om världens lager av klyvbart material.

Världens lager, 2018

Höganrikat uran	-1 340 ton
Separerat plutonium	
Militära lager	~220 ton
Civila lager	~300 ton

Bristen på öppenhet

Tillgången på tillförlitlig information om statusen för de olika kärnvapenstaternas arsenaler och kapacitet varierar betydligt. USA och Storbritannien har avslöjat betydande information om sina respektive arsenaler och kapacitet. Även Frankrike har offentliggjort en del information. Ryssland vägrar att offentligt avslöja en detaljerad uppdelning av sina arsenaler enligt Nya START-avtalet, trots att denna information delas med USA. Kina visar upp sina kärnvapen offentligt oftare än tidigare, men redovisar mycket lite information om antalet vapen och framtida utvecklingsplaner. Indien och Pakistan gör uttalanden om en del missilprov, men lämnar inte ut någon information om

VÄRLDENS KÄRNVAPEN- ARSENALER 2018

Land	Utplacerade stridsspetsar	Övriga stridsspetsar	Totalt
USA	1 750	4 435	6 185
Ryssland	1 600	4 900	6 500
Storbritannien	120	80	200
Frankrike	280	20	300
Kina	–	290	290
Indien	–	130–140	130–140
Pakistan	–	150–160	150–160
Israel	–	80–90	80–90
Nordkorea	–	(20–30)	(20–30)
Totalt	3 750	10 115	13 865

– = noll; ( ) = osäker siffra som inte inkluderas i totalsumman.

”Övriga stridsspetsar” betyder stridsspetsar i reserv och lager samt de stridsspetsar som är avsedda att demonteras. Siffrorna för Ryssland och USA motsvarar inte nödvändigtvis antalet deklarerade i 2010 års Nya START-fördrag p g a fördragets beräkningsregler. Totalen anger det högsta värdet av en intervall. Alla siffror är ungefärliga och inhämtade i januari 2019.

status och storlek på sina arsenaler. Nordkorea har bekräftat att de testar sina kärnvapen och missiler, men lämnar inte ut någon information om kapaciteten. Israels policy är sedan länge att inte kommentera sin kärnvapenarsenal. ●

7. NUKLEÄR NEDRUSTNING, RUSTNINGSKONTROLL OCH ICKE-SPRIDNING

Nordkoreas och USA:s samtal om kärnvapen

Under 2018 återupptogs de diplomatiska kontakterna mellan Nordkorea och USA angående den senares mångåriga krav att Nordkorea på ett bevisbart sätt ska överge sina nukleära och ballistiska missilprogram. Krav som stöds av ett flertal resolutioner från FN:s Säkerhetsråd. I Singapore hölls i juni det första toppmötet någonsin mellan nordkoreanska och amerikanska ledare. Där lovade Nordkorea att arbeta för en "fullständig nukleär nedrustning" på den koreanska halvön. För att minska de politiska och militära spänningarna under året, tillkännagav Nordkorea att de ställt in sina kärnvapenprov och provskjutningar av ballistiska missiler samt att de förstört sin provanläggning för kärnvapenprov.

Rysk-amerikansk kärnvapenbegränsning

Under 2018 avslutade Ryssland och USA genomförandet av 2010 års Fördrag om åtgärder för vidare nedskärningar och begränsningar av strategiska offensiva vapen (Nya START). I februari meddelade de två länderna att de uppnått de sista Nya START-nedskärningarna inom den stipulerade tidsgränsen. Förutsättningarna för att upprätthålla denna utveckling verkar alltmer avlägsen, p g a de politiska och militära skillnaderna mellan länderna. Nya START löper ut 2021 om inte båda parter kommer överens om en förlängning, men inga diskussioner fördes om detta under 2018.

INF-fördraget

Framtiden för kärnvapenbegränsning ifrågasattes också under 2018 genom den ökade

oenigheten mellan USA och Ryssland angående ett betydelsefullt rustningskontrollavtal från kalla krigseran, 1987 års Fördrag om eliminering av sovjetiska och amerikanska markbaserade missiler med räckvidden 500–5500 km (INF-fördraget). USA anklagar Ryssland för att ha utvecklat och placerat ut en mobil landbaserad kryssningsrobot med en räckvidd som är förbjuden enligt fördraget. Ryssland har konsekvent avfärdat anklagelsen som ogrundad. President Donald J. Trump meddelade i oktober att USA skulle dra sig ur INF-fördraget om inte Ryssland omgående tar den amerikanska oron för avtalsbrott på allvar. Vid slutet av året växte pessimismen om att någon sida skulle försöka bevara fördraget.

Iran och kärnteknikavtalet

Iran fortsatte under 2018 genomföra den gemensamma övergripande handlingsplanen (JCPOA, kärnteknikavtalet). Kärnteknikavtalet är ett åttapartersavtal för att begränsa Irans kärnenergiprogram och för att bygga internationellt förtroende för att programmet enbart är av fredlig karaktär. De politiska spänningarna mellan Iran och USA kulminerade när president Trump i maj meddelade att USA drar sig ur kärnteknikavtalet och vidtar åtgärder för att återinföra de sanktioner mot Iran som lyfts eller man avstått från i samband med att avtalet genomförts. Irans regering vädjade till övriga undertecknare, särskilt EU, att garantera att en viss grad av sanktionslättnader kan tillgodoses för att få Iran att stanna i avtalet, trots den påverkan de amerikanska sanktionerna har. Sanktionslättnader är en av Irans främsta fördelar med avtalet.

**SAMLAT ANTAL RYSKA OCH AMERIKANSKA STRATEGISKA OFFENSIVA
VAPEN ENLIGT NYA START, 5 FEBRUARI 2011 OCH 1 SEPTEMBER 2018**

Data kategori	Fördragsgränser ^a	Ryssland		USA	
		feb. 2011	sep. 2018	feb. 2011	sep. 2018
Utplacerade ICBMs, SLBMs och tunga bombplan	700	521	517	882	659
Stridsspetsar på utplacerade ICBMs, SLBMs och tunga bombplan ^b	1 550	1 537	1 420	1 800	1 398
Utplacerade och icke-utplacerade bärraketer för ICBMs, SLBMs och tunga bombplan	800	865	775	1 124	800

ICBM = interkontinental missil; SLBM = ballistisk missil avfyrad från en ubåt.

^a Ska nås 5 feb. 2018.

^b Varje tungt bombplan beräknas bära endast en stridsspets.

FN:s konvention om förbud mot kärnvapen

FN:s konvention om förbud mot kärnvapen, vilket förhandlades och öppnades för signatur 2017, var fortsatt i blickfånget för internationella försök att uppnå det långsiktiga målet med global nukleär nedrustning. Konventionen är det första juridiskt bindande avtalet för att förbjuda utveckling, utplacering, besittning, användning och hot om användning av kärnvapen. Under året diskuterades i flera länder ifall man skulle ansluta sig till konventionen. Debatten tenderade att inriktas på bedömningar av den påverkan det föreslagna förbudet mot kärnvapen skulle ha samt dess inverkan på säkerhetsstrategier och allianser baserade på nukleär avskräckning. Fördraget kommer att träda i kraft när det skrivits under och ratificerats av 50 länder.

Multilateral vapenbegränsning och nedrustning

För utvecklingen av nukleär vapenbegränsning 2018 kan noteras: det förberedande utskottet för 2020 års översynskonferens av Icke-spridningsfördraget höll sitt andra möte under april och maj, och FN:s general-

sekreterare António Guterres sjösatte i maj ett nytt nedrustningsprogram för att säkra vår gemensamma framtid (*Securing Our Common Future*). I juni färdigställde expertgruppen för fördraget om förbud mot framställningen av klyvbart material för vapenändamål (FMCT) sitt arbete genom att anta en slutrapport med rekommendationer för omfattning och detaljer för fortsatta förhandlingar om fördraget. FN:s Generalförsamlings första utskott antog i december en resolution som begär att generalsekreteraren under 2019 sammankallar en konferens för att skapa en zon fri från massförstörelsevapen i Mellanöstern. ●

8. KEMISKA OCH BIOLOGISKA SÄKERHETSHOT

Påståenden om användning av kemiska vapen i Syrien och Storbritannien

Påståendena om användning av kemiska vapen i Syrien dominerade fortsatt arbetet i Organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW) under 2018. Bland anklagelserna fanns en attack i Duma den 7 april vilket ledde till att USA, Storbritannien och Frankrike gjorde vedergällningsattacker mot tre platser en vecka senare. I mars användes ett nervgift av Novitjok-typ i Salisbury, Storbritannien, och tre personer blev inlagda på sjukhus. Ytterligare två personer blev utsatta för samma gift i juni och en av dem dog i juli.

Ansvaret för användning av kemiska vapen

Frågorna som omger användning av kemiska vapen och ansvaret när användning konstateras, resulterade 2018 i stor splittring mellan parterna till 1993 års C-vapenkonvention. När mandatet för OPCW:s och FN:s gemensamma undersökningsmekanism (*OPCW-UN Joint Investigative Mechanism*) upphörde, skapades en spricka i världssamfundets förmåga att reagera på bevisat användande. I ett försök att täta sprickan lanserade Frankrike i januari 2018 ett internationellt partnerskap mot straffrihet för bruk av kemiska vapen som 38 länder och EU vid slutet av året hade anslutit sig till.

I maj begärde 11 permanenta OPCW-representanter ett specialmöte av partskonferensen till C-vapenkonventionen med en enda fråga på dagordningen: att upprätthålla förbudet mot kemiska vapen. Mötet hölls under två dagar i juni och då röstades det för att ge OPCW makten att utse ansva-

riga. Länderna som står bakom beslutet anser att de otaliga påståendena om användning av kemiska vapen i Syrien är trovärdiga och tror att processen med att tillskriva ansvar är viktig. De som motsätter sig beslutet menar att påståendena lett till att OPCW blir politiserat. Sprickan har på kort sikt förstört OPCW:s kultur av konsensusbeslut och har skapat allvarliga spänningar mellan statsparter. Spänningarna var synliga både vid den 23:e konferensen för parterna till C-vapenkonventionen och den 4:e översynskonferensen.

Biologisk vapenbegränsning

Under 2018 skedde viktiga begränsningar och icke-spridningsaktiviteter av biologiska vapen mellan sessionerna av expert- och statspartsmötena. Ett möte i december stödde en rad verkliga åtgärder för att garantera konventionens ekonomiska hållbarhet i framtiden. Fortsatta diskussioner om den ekonomiska situationen ska emellertid hållas 2019.

En oförutsedd utveckling var att konventionsparterna inte kunde nå enighet på överläggningarna vid expertmötena, inte heller vad gäller eventuella resultat. Återvändsgränden berodde på vad som ansågs vara "envishet" från en enda delegation och underströk de föråldrade arbetsmetoderna. Ovanligt många arbetsmöten hölls dock under året. ●

9. GLOBALA INSTRUMENT FÖR KONVENTIONELL RUSTNINGSKONTROLL

CCW-konventionen och dödliga autonoma vapensystem

Fortsatta försök att reglera dödliga autonoma vapensystem (*lethal autonomous weapon systems*, LAWS) fortsatte under 2018 inom ramen för 1981 års Konvention om särskilt inhumana konventionella vapen (CCW). För andra året fördes diskussioner i en grupp av regeringsexperter där man koncentrerade sig på: (a) beskrivning av LAWS, (b) den mänskliga delen i våldsanvändning och aspekter på samspelet mänskiska och maskin, (c) eventuella militära tillämpningar av beslättrade teknologier, och (d) möjligheter att ta sig an humanitära och internationella säkerhetsutmaningar från LAWS framväxande teknologier. Det finns ingen enighet om hur man ska fortsätta, men gruppen av regeringsexperter har fått sitt mandat förlängt till 2019.

FN:s handlingsprogram för handeldvapen och lätta vapen

Den tredje översynskonferensen för 2001 års FN:s handlingsprogram för handeldvapen och lätta vapen hölls i juni 2018. Vad gäller två frågor, kopplingen till några av de hållbara utvecklingsmålen och ammunition, bygger mötets slutsatser på tidigare framsteg och innehöll ett språkbruk som ökar hoppet för omfattningen och relevansen för handlingsprogrammet. Tidigare motsättningar finns kvar och förhindrade nya skrivningar om vapenöverföring till icke-statliga aktörer antogs.

Cybersäkerhet

Under perioden 2015–18 förekom över 250 statsunderstödda cyberattacker. Trots

FN:S GENERALSEKRETERARENS NYA AGENDA FÖR NEDRUSTNING

FN:s generalsekreterare, António Guterres, lanserade 2018 en ny agenda för nedrustning för att säkra vår gemensamma framtid (*"Securing Our Common Future"*). Där prioriterades tre frågor: (a) nedrustning för att rädda mänskligheten genom begränsning och avlägsnande av biologiska, kemiska och kärnvapen; (b) nedrustning som räddar liv genom att minska inverkan av konventionella vapen; och (c) nedrustning för kommande generationer genom att ta itu med nya militära teknologier. Den betonar också de oproportionerliga effekterna på civilbefolkningen när explosiva vapen används i befolkade områden.

20 års diskussioner om cybersäkerhet i FN finns emellertid lite gemensamt underlag om vilket slags hot och vilka åtgärder som krävs. Länderna delas mellan två skilda uppfattningar. Västländerna ser spridning av informations- och kommunikationsteknik (IKT) som en positiv trend och anser att befintlig lagstiftning är tillräcklig som riktlinjer för länders beteende i cyberrymden. Ryssland och Kina företräder den andra uppfattningen som ser digitalisering som ett hot och skulle föredra nya normgivande riktlinjer för länders användning och utveckling av IKT. I brist på internationell enighet för det fortsatta arbetet har flera regionala organisationer, som EU, NATO, OSCE och ASEAN, gjort betydande framsteg. Viktiga nationella och företagsinitiativ har också gjorts. ●

10. PRODUKTER MED DUBBLA ANVÄNDNINGSMÅNEN OCH VAPENHANDELSKONTROLL

Under 2018 fortsatte de globala, multilaterala och regionala försöken att stärka kontrollen av den konventionella vapenhandeln och av de produkter med dubbla användningsområden som sätts i samband med konventionella, biologiska, kemiska och kärnvapen och deras transportsystem. Det fanns starka tecken på att styrkan i dessa åtgärder alltmer prövas genom att man tånjer på nationella resurser. Det kunde märkas genom allt mindre överensstämmelse i den obligatoriska rapporteringen enligt 2013 års Vapenhandelsfördrag, de många rapporterade brotten mot FN:s vapenembargon och svårigheterna att hitta länder villiga att agera ordförande i exportkontrollmekanismer. Mer omfattande geopolitiska spänningar och den snabb teknologiska utvecklingen urholkar också internationell konsensus både vad gäller det bredare syftet och effektiviteten i exportkontroller.

Vapenhandelsfördraget

Vapenhandelsfördragets fjärde partskonferens hölls i Tokyo i augusti 2018. Konferensens huvudfråga var förändrad inriktning, men tvingades också ägna mycket tid på diskussioner om administrationen av den fond som avsatts för att stödja låginkomstländers deltagande och andra delar av fördragsstrukturen. Dessutom blev samtyckesgraden med fördragets rapport- och finansieringskrav fortsatt lägre på flera områden. Det utgör utmaningar för fördragets långsiktiga relevans och form. Försöken att åstadkomma ett universellt fördrag har gått framåt under de senaste åren och vid slutet av 2018 hade fördraget 100 parter. Medlemskapet är emellertid ojämnt förde-

MULTILATERALA VAPEN- EMBARGON I KRAFT 2018

FN (14 embargon)

- Centralafrikanska republiken (delvis)
- Demokratiska republiken Kongo (delvis)
- Eritrea (lyft i nov. 2018) • Iran (delvis) • Irak (I-ST) • Islamiska staten (Daesh), Al-Qaida och individer och grupper associerade med dem • Nordkorea • Libanon (I-ST) • Libyen (delvis) • Somalia (delvis) • Sydsudan • Sudan (Darfur) (delvis) • Talibaner • Jemen (I-ST)

EU (21 embargon)

- Direkta tillämpningar av FN:s embargon (10):
- Al-Qaida, Talibanerna och individer och grupper associerade med dem • Centralafrikanska republiken (delvis) • Demokratiska republiken Kongo (delvis) • Eritrea (lyft i dec. 2018) • Irak (I-ST) • Libanon (I-ST)
  - Libyen (delvis) • Nordkorea • Somalia (delvis) • Jemen (I-ST)

Anpassningar av FN:s embargon (2):

- Iran • Sudan (Darfur)

Embargo innan motsvarighet finns i FN (1):

- Sydsudan

Embargon utan motsvarighet i FN (8):

- Vitryssland • Kina • Egypten • Myanmar • Ryssland • Syrien • Venezuela • Zimbabwe

Arabförbundet (1 embargo)

- Syrien

Delvis = embargo som tillåter vapenöverföringar till regeringar om vissa villkor har uppfyllts; I-ST = icke-statliga trupper.

lat fortfarande, med Europa, Afrika och Amerika mest representerade. Mellanöstern och Nordafrika har lägst nivå av engagemang i fördraget trots att det är det område som verkligen behöver en starkare kontroll av vapenhandeln.

Multilaterala vapenembargon

Under 2018 fanns 36 multilaterala vapenembargon i kraft: 14 var FN-embargon, 21 EU-embargon och ett infört av Arabförbundet. Av EU:s 21 embargon var 10 direkta

tillämpningar av FN:s vapenembargon, ett infördes innan ett motsvarande FN-embargo införts, två liknade FN-embargon, men med annan geografisk omfattning eller typ av vapen som omfattas och åtta har ingen motsvarighet hos FN. De flesta embargo omfattade endast konventionella vapen. FN:s och EU:s embargo mot Iran och Nordkorea, och EU:s embargo mot Ryssland och Syrien omfattade även export av produkter med dubbla användningsområden.

Ett nytt multilateralt vapenembargo infördes under 2018: ett FN-embargo mot Sydsudan. FN- och EU-embargot mot Eritrea som infördes 2009 lyftes under året. Liksom tidigare år avslöjade FN:s undersökningar problem med genomförandet av dess embargo och ett stort antal överträdelser rapporterades. Omfattningen och betydelsen av överträdelserna varierade betydligt. En del gällde stora vapensändningar i strid med embargot, medan andra gällde leverantörers eller mottagares misslyckande att meddela en sanktionskommitté om överföringen.

Exportkontrollregimer

De fyra multilaterala exportkontrollregimerna Australiengruppen, Missilteknologikontrollregimen (MTCR), *Nuclear Supplier Group* (NSG) och Wassenaar-arrangemanget fick inga nya medlemmar. Alla regimer uppdaterade sina respektive riktlinjer och listor för handelskontroll under 2018. Precis som under tidigare år var de gemensamma åtgärderna för regimerna koncentrerade på att hålla jämna steg med den teknologiska utvecklingen och försöken till illegal anskaffning. Ett ökat engagemang för dessa frågor mellan de olika regimerna underlättade.

EU är den enda regionala organisation som har fastställt ett gemensamt juridiskt ramverk för dubbla användningsområden, och i mer begränsad omfattning för vapenexportkontroll. Under 2018 fortsatte EU:s institutioner arbetet med att "omarbeta" EU:s förordning för kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden och startade arbetet med en översyn av EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport. I båda fallen försökte Europaparlamentet och icke-statliga organisationer att utöka deras omfattning, särskilt genom ett förstärkt språk om mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt. Några EU-länder motsatte sig de föreslagna ändringarna.

Kontroll av teknologiöverföringar

Under 2018 ökade USA, EU och ett antal av EU:s medlemsländer användningen av kontroller av utländska direktinvesteringar (FDI) för att reglera överföringar av "känslig" och "strategisk" teknologi. Långvariga utmaningar av effektiviteten av exportkontroll har förvärrats av snabba framsteg i den civila sektorn för framväxande teknik tillämplig för militär användning och de ökande nivåerna av utländska investeringar i de inblandade företagen och forskningsinstitutionen. Försök att använda FDI-förordningar för att införa restriktioner på handel med teknologi kan komma att ses som ytterligare bevis på beredvilligheten att använda exportkontroll för att gynna de egna ekonomiska intressena. På lång sikt kan sådana försök undergräva värdet av exportkontroller som multilateralt redskap för att bli förhindra en destabilisering av överföringar av vapen och produkter med dubbla användningsområden. ●

Vapenbegränsnings- och nedrustningsfördrag och avtal i kraft 1 januari 2019

- 1925 Protokoll rörande förbud mot användande i krig av kvävande, giftiga eller liknande gaser och bakteriologiska stridsmedel (Genèveprotokollet)
- 1948 Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (*genocide*)
- 1949 Genèvekonventionerna rörande skydd för offren i väpnade konflikter; och 1977 Protokoll I och II (till 1949 års Genèvekonventioner) rörande skydd för offren i internationella respektive icke-internationella väpnade konflikter
- 1959 Antarktiskt fördraget om förbud mot militarisering av Antarktis
- 1963 Fördrag om förbud mot kärnvapenprov i atmosfären, yttre rymden och under vatten (Partiella provstoppsfördraget)
- 1967 Fördrag om principer för staternas uppträdande vid utforskandet och utnyttjandet av yttre rymden, däri inbegripet månen och övriga himlakroppar (Yttre rymdfördraget)
- 1967 Tlatelolco-fördraget om en kärnvapenfri zon i Latinamerika och Karibien
- 1968 Fördrag om förhindrande av spridning av kärnvapen (Icke-spridningsfördraget)
- 1971 Fördrag om förbud mot placering av kärnvapen och andra massförstörelsevapen på havsbotten och i dennas underlag (Havsbottnfördraget)
- 1972 Konvention om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstöring (B-vapenkonventionen)
- 1974 Fördrag om begränsning av underjordiska kärnsprängningar
- 1976 Fördrag om begränsning av underjordiska kärnsprängningar för fredliga ändamål
- 1977 Konvention om förbud mot militär eller annan fientlig användning av miljöförändrande teknik
- 1980 Konvention om fysiskt skydd av kärnämne
- 1981 Konvention om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar (Konventionen om särskilt inhumana konventionella vapen)
- 1985 Fördrag om en kärnvapenfri zon i södra Stillahavsområdet (Rarotongafördraget)
- 1987 Fördrag om eliminering av sovjetiska och amerikanska markbaserade missiler med räckvidden 500–5 500 km (INF-fördraget)
- 1990 Fördrag om konventionella styrkor i Europa (CFE-fördraget)
- 1992 Fördraget om observationsflygningar (det s.k. Open Skies-fördraget)
- 1993 Konvention om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt deras förstöring (C-vapenkonventionen)
- 1995 Fördrag om en kärnvapenfri zon i Sydostasien (Bangkok-fördraget)
- 1996 Fördrag om en kärnvapenfri zon i Afrika (Pelindaba-fördraget)
- 1996 Avtal om subregional rustningsbegränsning (Florens-avtalet; nu tillämpligt i Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Montenegro och Serbien)
- 1997 Inter-amerikanska konventionen om olaglig tillverkning och handel med handeldvapen, ammunition, sprängämnen och andra liknande material
- 1997 Konvention om förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av antipersonella minor (truppminor) samt om deras förstöring (Ottawakonventionen)
- 1999 Inter-amerikanska konventionen om öppenhet i anskaffning av konventionella vapen
- 2001 Protokollet för kontroll av skjutvapen, ammunition och relaterade material i regionen Southern African Development Community (SADC)
- 2004 Nairobi-protokollet för förebyggande, kontroll och minskning av handeldvapen och lätta vapen i regionen Stora sjöarna och på Afrikas horn

- 2006 ECOWAS-konventionen om handeldvapen, ammunition, sprängämnen och andra liknande material
- 2006 Fördrag om en kärnvapenfri zon i Centralasien (Semipalatinsk-fördraget)
- 2008 Konventionen om klusterammunition
- 2010 Fördrag om åtgärder för vidare nedskärningar och begränsningar av strategiska offensiva vapen (Nya START)
- 2010 Centralafrikanska konventionen om kontroll av handeldvapen och lätta vapen och ammunition och alla komponenter som kan användas för att tillverka, reparera eller montera dessa vapen (Kinshasakonventionen)
- 2011 2011 års Wien-dokument om förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder
- 2013 Vapenhandelsavtalet (ATT-avtalet)

Fördrag och avtal som ännu ej trätt i kraft den 1 januari 2019

- 1996 Fördrag om fullständigt förbud mot kärnsprängningar (CTBT)
- 1999 Avtalet om anpassning av 1990 års CFE-fördrag
- 2017 Fördrag om förbud mot kärnvapen

Organisationer för säkerhetssamarbete

Under 2018 anslöt sig Indien till Australiengruppen. Ukraina avslutade sitt deltagande i alla organ i Oberoende staters samvälde. Sex länder (Argentina, Brasilien, Chile, Colombia, Paraguay och Peru) upphävde sitt medlemskap i Sydamerikanska nationernas union (UNASUR). ●

KRONOLOGI 2018 (UTVALDA HÄNDELSER)

- 2 jan. President Donald J. Trump och Nordkoreas ledare Kim Jong Un utbyter kärnvapenhot på Twitter.
- 28 feb. Kabulprocessen för fred och säkerhet i Afghanistan håller sitt andra möte.
- 4 mar. En tidigare rysk officer och hans dotter förgiftas av ett nervgift i Salisbury, Storbritannien. Giftet bekräftas senare vara Novitjok.
- 13 apr. USA, Frankrike och Storbritannien genomför flygattacker mot misstänkta lager och forskningsanläggningar för kemiska vapen i Syrien.
- 8 maj USA meddelar att man drar sig ur kärnteknikavtalet med Iran.
- 12 juni Vid det första toppmötet någonsin mellan nordkoreanska och amerikanska ledare lovade Nordkorea återigen en "total kärnvapenedrustning" på Koreahalvön.
- 8–9 juli Eritrea och Etiopien undertecknade en gemensam deklaration som formellt avslutade deras gränskonflikt.
- 2 aug. ASEAN och Kina kommer överens om ett förslag till uppförandekod i Sydkinesiska sjön.
- 12 sep. Ett fredsavtal som ska lösa konflikten i Sydsudan undertecknas av president Salva Kiir och rebelledaren Riek Machar.
- 27 okt. Fredsförhandlingar om Syrien med ledare från Frankrike, Ryssland, Tyskland och Turkiet äger rum i Istanbul.
- 29 nov. Ett förslag till direktiv från den amerikanska presidenten skissar på planer för etablering av en rymdstyrka.
- 4 dec. USA meddelar att man drar sig ur INF-fördraget inom 60 dagar om inte Ryssland åter handlar i enlighet med fördraget.

SIPRI:S DATABASER

SIPRI Military Expenditure Database

I databasen finns enhetliga tidsserier för militärutgifterna sedan 1949. De möjliggör jämförelse av ländernas militärutgifter i lokal valuta i löpande priser, i amerikanska dollar i fasta priser och växelkurser samt som andel av bruttonationalprodukten (BNP).

SIPRI Arms Industry Database

Databasen innehåller årliga siffror över intäkter totalt, och intäkter från vapenförsäljning och militära tjänster för de 100 företag i världen med störst vapenförsäljning sedan 2002 (kinesiska företag undantaget).

SIPRI Arms Transfers Database

Denna databas visar alla internationella vapenöverföringar av större konventionella vapen sedan 1950 i sju kategorier. Databasen är den mest omfattande allmänt tillgängliga källan för internationella vapenöverföringar.

SIPRI Arms Embargoes Database

Databasen innehåller information om alla vapenembargon som införts av en internationell organisation, som EU eller FN, eller av en grupp av länder. Alla embargon som är i kraft, eller varit i kraft sedan 1998 ingår.

SIPRI National Reports Database

Innehåller länkar till alla offentligt tillgängliga nationella rapporter över vapenexport och uppdateras ständigt med nya länkar.

SIPRI Multilateral Peace Operations Database

Databasen innehåller information om alla fredsuppdrag sedan 2000, både FN-ledda och andra. I de samlade uppgifterna ingår plats, datum för utplacering och tidsram för uppdragets längd, mandat, deltagande länder, antal personer som deltar i uppdraget, kostnader och antalet dödsfall.

Databaserna är tillgängliga via SIPRI:s hemsida.

BESTÄLLNINGSGENOMGÅNG FÖR SIPRI YEARBOOK 2019

SIPRI Yearbook 2019: Armaments, Disarmament and International Security

Publiceras för SIPRI, tryckt och i elektroniskt format av Oxford University Press

ISBN 978-0-19-883999-6, (inbunden)

ISBN 978-0-19-187561-8, (digital)

Mer information finns på adress: www.sipriyearbook.org

**STOCKHOLM INTERNATIONAL
PEACE RESEARCH INSTITUTE**

Signalistgatan 9
SE-169 72 Solna, Sweden
Telephone: +46 8 655 97 00
Email: sipri@sipri.org
Internet: www.sipri.org

SIPRI YEARBOOK 2019

Armaments, Disarmament and International Security

SIPRI:s årsbok anses av politiker, diplomater, journalister, forskare och studenter som en vederhäftig och oberoende källa till data och analys av rustning, nedrustning och internationell säkerhet. Den presenterar en överblick över utvecklingen inom internationell säkerhet, vapen och teknologi, militärutgifter, vapenhandel och vapenproduktion, väpnade konflikter och konflikthantering tillsammans med försök att kontrollera konventionella vapen, kärnvapen samt kemiska och biologiska vapen.

Detta häfte sammanfattar kapitlen i den 50:e upplagan av SIPRI:s årsbok och innehåller redogörelser för utvecklingen under 2018 inom

- *Väpnade konflikter och konflikthantering*, en överblick över väpnade konflikter och fredsprocesser liksom över globala och regionala trender för fredsoperationer
- *Militärutgifter, internationella vapenöverföringar och utvecklingen för vapenproduktionen*
- *Världens kärnvapenarsenaler*, med en översikt av de nio kärnvapenstaterna och deras nukleära moderniseringsprogram
- *Kärnvapenbegränsning*, med tonvikten på nordkoreansk-amerikansk nukleär diplomati, utvecklingen för INF-fördraget och den rysk-amerikanska kärnvapenbegränsningen och nedrustningen samt införande av kärnteknikavtalet med Iran
- *Kemiska och biologiska säkerhetsshot*, med bl a utredningen om den påstådda användningen av kemiska vapen i Mellanöstern och det misstänkta mordförsöket i Storbritannien
- *Konventionell rustningskontroll*, med fokus på globala protokoll som t ex försök att reglera dödliga autonoma vapensystem och explosiva vapen i befolkade områden samt samtal om internationell cybersäkerhet
- *Produkter med dubbla användningsområden och vapenhandelskontroll*, med presentationer av utvecklingen för Vapenhandelsavtalet, multilaterala vapenembargon och exportkontrollregimer samt utmaningarna för att uppnå kontroll av teknologiöverföringar

Årsboken innehåller också bilagor med fördrag och avtal om rustningsbegränsningar och nedrustning, beskrivningar av de viktigaste organisationerna för säkerhetssamarbete samt en kronologi över det gångna årets händelser inom SIPRI:s forskningsområden.